

1. Referentie

Referentie	Jans, M. & De Backer, K. (2001). <i>Jeugd(werk) en maatschappelijke participatie. Elementen voor een praktijktheorie</i> . JEP (Brussel).
Taal	Nederlands
ISBN - ISSN	/
Publicatievorm	Onderzoeksrapport

2. Abstract

In de snel veranderende omgeving zoals we die vandaag kennen, kan het jeugdwerk voor het stimuleren van jongerenparticipatie steeds minder terugvallen op traditionele en algemeen geldende kaders. Het delphi-onderzoek 'Naar een praktijktheorie over jeugd en participatie' was een initiatief van JeP! (jongeren en participatie) met als inzet het ontwerpen van nieuwe en aangepaste modellen inzake jeugdwerk en participatie. Op basis van de verworven inzichten presenteren Jans en De Backer een overzicht waarbij ze jongerenparticipatie benaderen vanuit vier perspectieven. Vooreerst is er het perspectief van de jongeren zelf. Welke zijn de voorwaarden die aanzetten tot participatie? Op het tweede niveau, het niveau van de concrete participatie-initiatieven, wordt er gezocht naar aangepaste werkmethode in relatie tot specifieke omstandigheden. Als derde perspectief is er de sectorale inbedding van jongerenparticipatie in het jeugdwerk. Welke discoursen en uitdagingen gaan hier mee samen? Een laatste benadering legt de focus op de relatie tussen hedendaagse maatschappelijke denkbeelden en de concrete praktijken van jongerenparticipatie. De auteurs wijzen op verschillende spanningsvelden binnen de vier niveaus. Omgaan met deze complexiteit vereist kritisch-reflexieve competenties van de jeugdwerker zelf.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Vrije tijd
Trefwoord(en)	Jeugdwerk, maatschappelijke participatie, participatie, praktijktheorie

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	Marc Jans & Kurt De Backer

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Hoe kunnen jeugdwerkers jongerenparticipatie ondersteunen, faciliteren en stimuleren? - Welke factoren maken dat jongeren zich al dan niet participatief (kunnen) opstellen? - Hoe kunnen jeugdwerkers gepast op de omstandigheden van concrete participatie-initiatieven inspelen? - Welke specifieke discoursen en uitdagingen circuleren in en om het jeugdwerk? - Welke maatschappelijke denkbeelden kunnen concrete praktijken van jongerenparticipatie beïnvloeden?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeksmethode	Delphi-onderzoek In overleg met de JeP!-netwerkpartners werd een praktijktheorie over jeugd en participatie ontwikkeld op basis van gezamenlijke en systematisch georganiseerde reflectie. Dit delphi-
-------------------	---

	onderzoek voorzag vier rondes waarbij bestaande inzichten en ervaringskennis steeds verder werden uitgediept en verfijnd.
Onderzochte groep	Tien zeer diverse organisaties die actief bezig zijn met jongeren en participatie: Globelink, Graffiti, In Petto, JeMP, Jeugd en Stad, Jeugd en Vrede, Uit de Marge, VFJ, VLASTROV, VSK.
Bereik	Regionaal (Vlaanderen)

7. Resultaten

Perspectief van jongeren	Een dynamisch evenwicht tussen uitdaging, capaciteit en verbondenheid levert een goede basis voor jongerenparticipatie. Participatie is dan een leerproces waarbij deze drie dimensies in wisselende combinaties en accenten het leren sturen. De uitdaging kan een persoonlijk of maatschappelijk thema zijn waar de jongere zich door aangesproken voelt en waarvoor hij of zij zich wil inzetten. Ook capaciteit is een noodzakelijke voorwaarde. Jongeren moeten voelen dat ze greep kunnen hebben op de uitdaging. Jeugdwerkers spreken jongeren dan ook het best aan op hun kunnen. Een gebrek aan uitdaging kan leiden tot routinegedrag en gevoelens van zinloosheid. Een tekort aan capaciteit kan leiden tot gevoelens van machteloosheid en frustratie. De verhouding tussen uitdaging en capaciteit is dan ook heel belangrijk. Men moet haalbare, realistische doelen vooropstellen. Tenslotte moeten jongeren het gevoel hebben ‘verbonden’ te zijn met en zich gedragen weten door mensen, gemeenschappen, ideeën, bewegingen, gedachtegoed, organisatie, ... om samen te werken aan de uitdaging.
Participatie-initiatieven	Een werkbaar evenwicht tussen de drie bovenstaande dimensies is niet alleen afhankelijk van de kenmerken van de betrokken jongeren, maar evenzeer van de specifieke omstandigheden waarin de initiatieven zijn ingebed. Hier kunnen vier dimensies onderscheiden worden: interne – externe participatie, rechtstreekse – gemedieerde participatie, de mate van structurering van de participatie, klemtoon op proces – product. Naarmate jeugdwerkers en beleidsvoerders competentier zijn in het inschatten van de concrete context, zullen ze er beter in slagen om een werkbaar evenwicht te zoeken op de vier dimensies.
Jeugdwerk	De context waarin jeugdwerkers en beleidsvoerders opereren wordt ook meebepaald door het jeugdwerk als sectoraal kader. Het jeugdwerk bevindt zich al sinds zijn ontstaan in een spanningsveld tussen maatschappelijke doelen en het aanbieden van een experimenteerplaats waar jongeren zichzelf kunnen en mogen zijn. Dit spanningsveld zal mogelijkheden en soms ook beperkingen met zich mee brengen wanneer jongeren in het kader van het jeugdwerk gestimuleerd worden om te participeren. In het jeugdwerk wordt participatie vaak als een norm gehanteerd. Hierdoor kon het jeugdwerk reeds heel wat bruikbare ervaringsdeskundigheid opbouwen. Maar een normatief kader kan ook verstarrend werken en de ervaringsdeskundigheid zal steeds contextspecifiek moeten worden ingezet. Dit vereist reflexieve vaardigheden van de initiatiefnemers. Resultaatsverbintenissen evenals de romantische verleiding die zou kunnen uitgaan van een consensusmodel houden risico's in ten aanzien van jongerenparticipatie.
Maatschappelijke context	Aangezien participatie contextgebonden is, dient ook de ruimere maatschappelijke context opgenomen te worden als een belangrijke invloed op concrete participatie-initiatieven. Het maatschappelijk denken over kinderen en jongeren en de manier waarop mensen naar participatie kijken zijn daarbij centrale elementen. De perceptie van jongeren als ‘burgers in een reservaat’ kan aanleiding geven tot een deficiëntiebenadering van jongeren. Een meer positieve benadering is de competentiebenadering. Deze gaat uit van het geloof in de mogelijkheden van jongeren om daadwerkelijk actief te participeren aan de samenleving of de specifieke onderdelen ervan. De auteurs wijzen ook op twee risico's die samenhangen met jongerenparticipatie: participatiedwang en gevaar voor recuperatie. In het eerste geval ontstaat er op vele instanties die met en voor jongeren werken een zekere, impliciete druk om jongeren te laten participeren. In het tweede geval gaan bepaalde maatschappelijke groeperingen de stem van jongeren gaan recupereren en voorstellen als het uitgangspunt op langere termijn en in verschillende omstandigheden.
Jeugdwerker	Doorheen het delphi-onderzoek en vanuit de vier perspectieven werd steeds duidelijker dat de houdingen van andere betrokken actoren ten aanzien van jongeren en participatie van groot belang zijn. Een jeugdwerker doet er goed aan om deze houdingen in te schatten, wil hij/zij zinvolle participatie-initiatieven ontwerpen. Deze inschatting vereist kritisch-reflexieve competenties van de jeugdwerker. Diezelfde competenties zijn ook nodig om

	contextspecifieke evenwichten te zoeken op de verschillende spanningsvelden die werden aangekaart. Omwille van de specificiteit van doelgroep en omstandigheden zijn er geen pasklare handelingslijnen. De jeugdwerker zal de concrete handelingslijnen zelf moeten ontwerpen en daarbij zal hij moeten balanceren op de verschillende spanningsvelden die zijn aangevoerd in dit onderzoeksrapport.
--	--

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Jans, M. & De Backer, K. (2002). Jeugdwerkers als koorddansers. Een onderzoek over jeugd-(werk) en maatschappelijke participatie. *Vorming, 17*, 239-260.

9. Beleidsaanbevelingen

Nee

10. Samenvatting

In de snel veranderende omgeving zoals we die vandaag kennen, kan het jeugdwerk voor het stimuleren van jongerenparticipatie steeds minder terugvallen op traditionele en algemeen geldende kaders. Het delphi-onderzoek 'Naar een praktijktheorie over jeugd en participatie' was een initiatief van JeP! (jongeren en participatie) met als inzet het ontwerpen van nieuwe en aangepaste modellen inzake jeugdwerk en participatie. Op basis van de verworven inzichten presenteren de Marc Jans en Kurt De Backer een gestructureerd overzicht waarbij ze jongerenparticipatie benaderen vanuit vier perspectieven.

Vooreerst is er het perspectief van de jongeren zelf. De auteurs suggereren dat een dynamisch evenwicht tussen uitdaging, capaciteit en verbondenheid een goede basis levert voor jongerenparticipatie. Wanneer deze voorwaarden vervuld zijn, zullen jongeren geneigd zijn om te participeren. Bij het ontwerpen van zinvolle stimulansen moet de jeugdwerker zich wagen aan een evenwichtsoefening tussen deze drie dimensies. Waar moet er bijgestuurd worden? Op het tweede niveau, het niveau van de concrete participatie-initiatieven, wordt er gezocht naar aangepaste werkmethoden in relatie tot specifieke omstandigheden. Zo kan men opteren voor het bevorderen van externe en/of interne participatie, rechtstreekse en/of gemedieerde participatie, participatie via structuren en/of via meer spontane verbanden en kanalen en tot slot voor een proces- of een resultaatsbenadering. Als derde perspectief is er de sectorale inbedding van jongerenparticipatie in het jeugdwerk. Het jeugdwerk bevindt zich al sinds zijn ontstaan in een spanningsveld tussen maatschappelijke doelen en het aanbieden van een experimenteerplaats waar jongeren zichzelf kunnen en mogen zijn. Enerzijds wordt participatie als norm gehanteerd, anderzijds stelt men vanuit de praktijkervaring dat het louter deelnemen aan prettige activiteiten voldoende is om maatschappelijke gewenste resultaten te bekomen. Een normatief kader kan verstarrend werken en ervaringsdeskundigheid zal steeds contextspecifiek moeten worden ingezet. Een laatste benadering legt de focus de hedendaagse maatschappelijke denkbeelden over jongeren en jongerenparticipatie. Het kan belangrijk zijn om het beeld dat andere betrokken actoren over jongeren hanteren, op voorhand in te schatten. Zijn ze eerder gericht op de bescherming van de jeugd dan wel op de zelfontplooiing van jongeren? Met het bestaan van verschillende opvattingen over jongerenparticipatie hangen twee risico's samen: participatiedwang en gevaar voor recuperatie.

De auteurs vergelijken de jeugdwerker met een koorddanser. Ook op basis van dit onderzoek kan deze koorddanser niet geholpen worden eens hij zich op de koord heeft begeven. Jans en De Backer probeerden wel aan te wijzen welke evenwichtsoefeningen van belang zijn. Het is de concrete omgeving die bepaalt waar het evenwicht kan gevonden worden. Meerdere malen werd benadrukt dat de kritisch-reflexieve competenties van de jeugdwerker voor deze evenwichtsoefening onmisbaar zijn.